

POKRET KAO DETERMINANTA (M, FM i m)

.

Ljudski i životinjski oblici i predmeti
viđeni u pokretu ili nekoj pozi izvučenoj
iz procesa kretanja – postoji tenzija

M (movement) – ljudi u pokretu

- » M se odnosi na:
 - aktivne pokrete, kao i
 - pasivna ponašanja (poze, senzacije, osećanja)
- » M se odnosi na aktivna i pasivna ponašanja
 - celih ljudskih figura,
 - delova ljudi,
 - humanoidnih likova i
 - životinja koje vrše humanoidne aktivnosti.
- » Po Exneru M se odnosi i na ljudske emocije kao sadržaj, čak i bez forme (tuga, ljubav...).

M – ljudi u pokretu

- » Eksnerov kriterijum pokreta – postoji tenzija, napregnutost ljudske figure ili dela. Znači nije nužno da se saopšti bukvalno pokret.
- » M bi trebalo da podrazumeva dobru formu. Zato se M mahom javljaju kao dobri W ili D.
- » Ali, ako ljudska figura ima lošu formu, posle M (i ostalih determinanti ako su prisutne) formu ocenjujemo sa -.
- » Ako su u pitanju emocije pa odgovor nema formu iza determinanti ne pišemo FQ ili pišemo „bez“
- » KADA ODGOVOR OCENIMO SA M, F SE NE PIŠE jer M podrazumeva F, ljudi moraju imati formu.

Ljudska kinestezija je u vezi sa:

- ✓ bogatstvom ideacije,
- ✓ fantazijom,
- ✓ kreativnošću,
- ✓ Inteligencijom (posebno perceptivna senzitivnost i sposobnost uopštavanja)
- ✓ odlaganjem impulsa, inhibicijom ponašanja
- ✓ osećanjem vremena i vremenskim planiranjem
- ✓ empatičnošću (i objektnim relacijama)
- ✓ interpersonalnom osetljivošću
- ✓ introverzijom

Norme i privremene varijacije u broju M

- » U protokolu prosečne produktivnosti norma je 3-4 M.
- » M se privremeno gubi usled:
 - neispavanosti i umora,
 - depresivnosti i stresa.
 - U ovim stanjima dolazi do intelektualne inhibicije i/ili impulsivnog reagovanja, skraćivanja asocijativnog procesa
 - Izbegavanja M (jer je kroz M sadržaje lakša projekcija)
 - prepoznaje se po izostajanju na najprovokativnijim mrljama, a prisustvu na drugim, malim ili nekinstezigenim površinama. Znači pokušaj disimulacije.

Kada M ima negativne implikacije

- » Kada ih nema
- » Kada ih je previše
- » Kada je broj M manji od FM i m (životinjska i neživa kinestezija)
- » Kada je forma figure u pokretu loša ili pokret nema pokriće u stimulusu (M -)
- » Kada M ide uz neobičnu verbalizaciju i deo je neobičnih kombinacija
- » Kada je sadržaj radnje naglašeno agresivan, pasivan ili morbidan

Patološke indikacije:

- » Povišenje M – navala ideacije – poremećaji kod kojih prebogata ideacija remeti funkcionisanje
 - prekomerna sklonost introverziji,
 - odsustvo inicijative i akcije,
 - sklonost ruminacijama,
 - sklonost sumnjičavosti i preispitivanju,
 - loše soc. veštine, oklevanje, život u mašti
 - opsesivno-kompulzivni poremećaj,
 - shizotipalni PL,
 - produktivne sch
- » Povišeno M + povišena količina boja odgovora
 - ekspanzivni, manični

Patološke indikacije:

» Sniženje (odsustvo) M

- siromašni unutrašnji resursi, zakočena, redukovana siromašna ideacija,
- depresivni, anksiozni, neurastenici, Hy (potiskivanje + slaba kontrola), dementni,
- mentalna nefleksibilnost (zbog nerazvijene empatije i mašte)
- loša prognoza uspešnosti psihoterapije
- ako je boja značajnije zastupljena, interpretacija malog broja M je u skladu sa povišenjem na boja odgovorima.

Životinjska kinestezija (FM)

Životinjska kinestezija (FM)

- » Pokreti (koji nisu antropomorfni) **životinja** (koje nisu antropomorfne). Dakle pokreti životinja u životinjskom pokretu.
 - Npr. Pegaz i Jednorog u pokretu su FM , a Kentaur i Minotaur su M.
- » FM su i **delovi životinja** i **mitološka bića** u pokretu, ali samo ako nemaju ljudske karakteristike.
- » Crtani junaci obično imaju antropomorfne karakteristike pa je njihov pokret M , osim ako nije u ulozi životinje (npr. Pluton).
- » **Norma – oko 3 FM u protokolu normalne dužine odrasle osobe**

Interpretacija životinjskih pokreta

» Veći broj FM znači:

- **Težnju ka neposrednim zadovoljavanjem potreba** (deca, stariji, neodgovorni, agresivni i distraktibilni)
- da je osoba **trenutno u situaciji sa niskom kontrolom** (fizička nepokretnost, zloupotreba supstanci, manični – beg misli)
- **nepotpunu socijalizovanost** impulsa i njihov nesklad sa svesno prihvaćenim sistemom vrednosti.
- **da potrebe ili nagoni**, a koji nisu direktno u fokusu pažnje utiču na mentalne aktivnosti
- uz visoko C i CF – **sklonost impulsivnim akcijama**
- **Uz visoko M** – osoba ne realizuje impulse kroz ponašanje i **integrisala ih je u društvene vrednosti**,

» Nisko ili odsustvo FM indikuje:

- inhibiranost, aspontanost, poricanje bazičnih potreba, nizak nivo energije

Objekti i biljke u pokretu - m

Objekti i biljke u pokretu - m

- » Svaki pokret nečeg što nije čovek ili životinja
- » Biljke u pokretu su takođe m
- » Unutrašnji organi u pokretu su m (a delovi tela M ili FM)
- » Eksner: m se ocenjuje kad postoji neprirodno stanje tenzije, ali i kod pasivnih pokreta. Npr. m je:

- mrtav čovek visi, klati se
- zadignut tepih

Nije m:

- tepih opružen na podu
- mrtav čovek leži

Interpretacija m odgovora

- » m su u vezi sa doživljajem osobe da **nagoni ili životni događaji prevazilaze sposobnost kontrole**. Znak su akumulacije tenzije koja se ne može prazniti (zbog prepreke, spoljašnje ili unutrašnje)
- » Ukazuju na doživljaj **bespomoćnosti** u odnosu na preteću sredinu te osećanje **tenzije i konflikta**
 - Laboratorijski izazvan nekontrolabilan stres
 - Amfetamin
 - Padobrancima pred I skok, mornari u oluji
 - Pacijenti pred operaciju
 - “vrtlog (koji sve upija)” – suicidalnost
- » Češći su kod:
 - adolescenata i adolescentnih delikvenata
 - kod SCH pacijenata,
- » Gube se nakon psihoterapije.
- » Norma, oko 1, 5 (1-3)

Aktivna-pasivna kinestezija (a i p)

Aktivna-pasivna kinestezija (a i p)

- » Za sva tri tipa kinestezije (M, FM i m) moguće je utvrditi kog su tipa prema vrsti pokreta:
 - Aktivni: suprotno zemljinoj teži, istežući, koji se otkriva prema napolje, zategnut, napet
 - Pasivni: prema zemljinoj teži, zgrčen, zatvarajući, opušten
- » Problematici glagoli:
 - Pasivni: govoriti, šaputati, gledati, stajati, ležkariti, uzdisati, naginjati se
 - Aktivni: svađati se, vikati, zuriti, hvatati,
- » Pasivne kinestezije su uvek kada je sadržaj odgovora crtež, skica, slika na kojima je nešto u pokretu (**slika** dva mečeta koji se bore).
- » Pišu se kao superskript pored oznake za pokret (npr. M^a, FM^p)

Aktivna-pasivna kinestezija (a i p)

- » Odnos a:p (bez obzira na koju se kinesteziju odnosi) govori o aktivnoj vs. pasivnoj orijentaciji u životu.
- » Značajno je, prema Eksneru, ako je razlika naglašena, a to je onda kad je:
 - Suma kinestezija = 4 i a ili p = 0
 - a ili p > 4 i a:p = 1:2 ili obrnuto
 - Suma kinestezija > 4 i a je 2 do 3 x p ili obrnuto

Racio aspiracija

$$RA = W : M$$

$$\text{Norma} \approx 2:1$$

- Kod introverzivnih osoba (sa prevagom M nad C) balansiran racio iznosi $W:M=1,5:1$
- Kod ekstratenzivnih (sa prevagom C nad M) se očekuje da globala bude tri puta više nego kinestezija $W:M=3:1$
- Ako W prevazilazi M u meri većoj nego što je normom predviđeno (npr. $RA = 4:1$) aspiracije prevazilaze potencijale – osoba je ambicioznija nego što joj potencijali dozvoljavaju
- Ako je broj W ispod broja koji se normom očekuje (npr. $W = M$), potencijali prevazilaze aspiracije. Osoba je neambiciozna i ne ostvaruje svoje potencijale.

Determinante koje je Eksner dodao
Refleksije (r) I odgovori u
paru (2)

Refleksije - r

Odgovori u kojima se bića, priroda, objekti itd. ogledaju:

Beleže se u istu kolonu sa ostalim determinantama

- III Osoba i njen odraz u ogledalu D+ Fro
- VI Brod se odslikava u vodi W+ Yu
- VII Osoba se češlja u ogledalu W+ Mo

Interpretacija – narcisoidnost, bavljenje sobom

Više r odgovora narcizam koji može imati patološke konsekvence – narcistički, antisocijalni i ostali PL

Negativan prediktor uspeha u terapiji

- Prosek u normalnoj populaciji je 0,3 – jedan r odgovor možemo smatrati neindikativnim

Odgovori u paru (2)

- Kad god ispitanik navede da su u pitanju 2 ista sadržaja beležimo (2):
 - II Dva psa koji se bore*
 - III Ljudi, isti su i nešto rade*
 - VII Devojčica koja đuska, (pč) u stvari to su dve devojčice, đuskaju*
- Nije odgovor u paru:
 - Dve ljudske figure jedna je žensko, a druga muško
 - Dva psa, deluju isto, ali u stvari nisu, jedan deluje dobroćudno, a drugi zlo
 - Dva ista lika, devojčica koja se ogleda (ovo je r – refleksija podrazumeva dva ista lika, ali se (2) ne piše već samo r.
- Interpretacija – isto kao i r, s tim što je (2) slabiji znak narcisoidnih tendencija.
- Pišu se u posebnoj koloni iza determinanti

Indeks egocentričnosti

Index egoc. $IE = \frac{3r + (2)}{R}$ mera samopoštovanja i bavljenja sobom

- » $0,32 < IE < 0,49$ – normalan
- » $IE = 0,40-0,49$ – normalna samouverenost
- » $IE > 0,49$ – prekomerno bavljenje sobom
- » Snižen kod depresija,
- » Povišen kod egocentričnih, kod pacijenata pre terapije.
- » Odrazi su jači znak pozitivnog samopoštovanja ili narcisoidnosti.
- » Nizak indeks, a prisutna refleksija može da ukazuje na depresivni afekat, konflikt u vezi samopercepcije i samovrednovanja